

Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№2 (201)**

Київ 2018

**Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 2 (201). – К., 2018. – 115 с.**

Рекомендовано Вченою радою ДНДІМЕ
Протокол №1 від 18.01.2018 р.

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279 даний збірник віднесено до наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (перелік № 1, розділ «Економічні науки»).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

ЗАХАРІН С.В., доктор економічних наук, с.н.с. (головний науковий редактор)
ПАСІЧНИК Ю.В. доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ХОДЖАЯН А.О доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
СТУДІНСЬКА Г.Я. доктор економічних наук (заступник наукового редактора)
АЛЕКСЕЄВ І.В., доктор економічних наук, професор
БУРЯЧЕНКО А.Є., доктор економічних наук, доцент
ВАРНАЛІЙ З.С., доктор економічних наук, професор
ГУЖВА І.Ю., доктор економічних наук
ДЕМЬОХІН В.А., кандидат технічних наук
ДУБРОВІНА О.А., кандидат економічних наук
ПРИМОСТКА О.О., доктор економічних наук, професор
КИЗИМ М.О., доктор економічних наук, професор, член–кор НАНУ
КУЛЬПІНСЬКИЙ С.В., доктор економічних наук, професор
КОРНЄЄВ В.В., доктор економічних наук, професор
КРАСКЕВИЧ В.Є., доктор технічних наук, професор
ЛОПУШНЯК Г.С., доктор економічних наук, професор
СІГАЙОВ А.О., доктор економічних наук, професор
ТЕРЕЩЕНКО Г.М., кандидат економічних наук, с.н.с. (АФУ)
ШОСТАК Л.Б., доктор економічних наук, професор
ЩУКІН Б.М., кандидат економічних наук, с.н.с. (відповідальний секретар)

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

АГНЕСКА ДЗЮБІНСЬКА, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту підприємства
АДАМ САМБОРСЬКІ, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце Польща, кафедра менеджменту підприємства
АНАТОЛІЙ ЗІНОВІЙОВИЧ КОРОБКІН, доцент, к.е.н, завідувач кафедри економічних і правових дисциплін, ЗО «Білоруський торгово–економічний університет споживчої кооперації», Білорусь, Гомель
ВІРГІНІЯ ЮРЕНІЄНЕ, професор, доктор наук, завідувач кафедри філософії та культурології, Каунаський факультет, Вільнюський університет, Литва
ГОРБОВИЙ АРТУР ЮЛІАНОВИЧ, професор, доктор технічних наук, Словацька Академія аграрних наук, член відділення економіки та менеджменту, (Словацька республіка)
ДІАНА СПУЛБЕР, доктор філософії, Університет Генуї, асистент професора кафедри філософії суспільств, м. Генуя (Італія)
ІВАН ТЕНЄВ ДМИТРОВ, професор, доктор економічних наук, Університет «проф. д–р Асен Златаров», завідувач кафедри економіки і управління, м. Бургас (Болгарія)
МІТАР ЛУТОВАЦ, професор, доктор технічних наук, Університет Уніон ім. Миколи Тесла, факультет індустріального управління, завідувач кафедри технологій, м. Белград (Сербія)
ЮРАЙ СІПКО, професор, доктор економічних наук, Словацька Академія наук, директор інституту економічних досліджень, м. Братислава (Словацька республіка)
СОФІЯ ВИШКОВСЬКА, професор, доктор наук, зав. кафедри організації і управління (факультет управління) Технологічно–природничий університет ім. Яна і Єнджея Снядецьких у Бидгощі, Бидгощ, Польща
СТЕФАН ДІРКА, доктор економічних наук, професор, Вища економічна школа, м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту і маркетингу, Міжнародний акредитор Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, професор, доктор наук, завідувач кафедри мікроекономіки, факультет економіки і менеджменту, Щецинський університет, Польща

Друковане періодичне видання «Формування ринкових відносин в Україні»

внесене в міжнародну базу даних періодичних видань:

ISSN 2522-1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Формування ринкових відносин в Україні, 2018. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22545–12445ПР від 20.02.2018 року

© Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 2018

О.А. ОСАДЧА,

кандидат економічних наук, м. Київ

Бюджетне регулювання розвитку освіти в Україні

Досліджено стан та тенденції фінансування галузі освіти в Україні. Було проведено аналіз видатків на освіту з державного та місцевих бюджетів у період з 2014 по 2016 роки. Запропоновано головні напрямки вдосконалення системи фінансування освіти.

Ключові слова: бюджетне регулювання, освіта, видатки на освіту, Державний бюджет України, місцеві бюджети, Бюджетний кодекс України, нормативно–правове регулювання, шляхи фінансування, реформування освіти.

Е.А. ОСАДЧАЯ,

кандидат экономических наук, г. Киев

Бюджетное регулирование развития образования в Украине

Исследовано состояние и тенденции финансирования отрасли образования в Украине. Был проведен анализ расходов на образование из государственного и местных бюджетов в период с 2014 по 2016 годы. Предложены главные направления совершенствования системы финансирования образования.

Ключевые слова: бюджетное регулирование, образование, расходы на образование, Государственный бюджет Украины, местные бюджеты, Бюджетный кодекс Украины, нормативно–правовое регулирование, пути финансирования, реформирования образования.

O. OSADCHA,

Candidate of Economic Sciences, Kyiv

Budget adjustment of the development of education in UKRAINE

The article is dedicated to researching the state and trends of financing education in Ukraine. It was analyzed the education expenditures of state and regional budgets between 2014 and 2016. Offering the main ways of improving the system of financing education.

Keywords: budget management, education, expenditure on education, the State Budget of Ukraine, local budgets, the Budget Code of Ukraine, legal regulation, ways of financing education reform.

Постановка проблеми. В сучасних умовах соціально–економічного розвитку України та враховуючи завдання та виклики міжнародної спільноти бюджетне регулювання розвитку освіти відіграє важливу гуманітарну роль.

Зміни до Бюджетного кодексу України, законодавства про освіту відкривають нові перспективи для ефективного та якісного фінансування галузі освіти, забезпечують цільове використання бюджетних коштів, надають права органам місцевого самоврядування та органам виконавчої влади самостійно приймати рішення щодо спрямування коштів на освітні програми, оптимізації мережі навчальних закладів відповідно до потреб ринку праці.

Мета статті: дослідити роль змін до Бюджетного та освітнього законодавства у розвитку освіти та динаміку видатків на освіту у розрізі рівнів освіти у 2014 – 2016 років.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Вагомий внесок в теорію розвитку освіти зробили В. Кремень, С. Ніколаєнко, фінансування освіти в цілому та бюджетного регулювання розвитку освіти – Я. Бучковська та О. Кукліна, О. Биковська, В. Берека, В. Вербицький, Г. Пустовіт, Т. Сущенко, Т. Цвірова, Р.А. Науменко; вищої освіти – Л. Леваєва, В. Остудімова та В. Сафонова, фінансування освіти в умовах фінансової кризи – Т. Ілляшенко та І. Радіонова.

Однак, ще не всі проблеми бюджетного регулювання розвитку освіти були досліджені. Крім того, з розвитком інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави з'являються нові проблеми, які потребують наукових досліджень і практичних рішень.

Виклад основного матеріалу. Бюджетне регулювання – це надання коштів із загальнодержавних джерел, що закріплені за бюджетом вищих

СОЦІАЛЬНО–ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

рівнів, бюджетами нижчих рівнів з метою збалансування їх на рівні, необхідному для здійснення відповідних повноважень, виконання планів економічного й соціального розвитку на певній території. Розмежування доходів та видатків у процесі бюджетного регулювання здійснюється з урахуванням певних чинників, зокрема, соціального та екологічного стану відповідних територій країни.

Такий перерозподіл коштів всередині бюджетної системи щороку здійснює кожний представницький орган безпосередньо щодо бюджетів нижчого рівня, тобто обласні ради регулюють районні і міські (міст обласного підпорядкування) бюджети, районні ради — селищні, сільські, міські (міст районного підпорядкування) бюджети, міські ради — бюджети районів у містах. Верховна Рада України здійснює розподіл бюджетних коштів, при цьому регулює обласні, міські (міст Києва і Севастополя) бюджети, республіканський бюджет Автономної Республіки Крим.

У процесі бюджетного регулювання застосовують такі методи: відсоткові відрахування від територіальних надходжень загальнодержавних податків і зборів за нормативами, які щороку встановлює рада вищого рівня; дотації, субвенції, тобто трансферти. Їх перелік і розміри щороку закріплюються окремо в законі про Державний бюджет України.

В умовах громадянського суспільства забезпечення розвитку і високої якості освіти і науки в XXI ст. є одним із основних пріоритетів в діяльності кожної держави. Цей висновок обумовлений тими змінами, які відбуваються в розвинутих державах світу і їх економічними результатами.

Перехід від індустріального виробництва до науково–інформаційних технологій, який уже здійснюють ряд розвинених держав на сучасній освітній і науковій основі, є головною передумовою їх економічного успіху, запорукою конкурентоспроможності як в сучасних умовах так і в майбутньому.

На відміну від індустріального виробництва в науково–інформаційних технологіях усе вирішуватиметься рівнем розвитку особистості, інтелектуалізацією нації, вмінням кожної людини працювати, використовуючи новітні знання. Забезпечення розвитку особистості, зростання інтелектуального потенціалу — є справою освіти і науки, які в кінцевому підсумку визначають соціально–економічний розвиток і авторитет держави.

В сучасному світі освіту сприймають як один з найважливіших факторів забезпечення сталого

і високоефективного розвитку суспільства, задоволення сучасних і майбутніх потреб людства, розв'язання економічних, соціальних, екологічних та інших проблем.

Стратегічний документ розвитку вітчизняної освіти — Національна доктрина розвитку освіти, яка була затверджена Указом Президента України 17 квітня 2002 р., — визнає, що на сьогодні стан фінансування освіти і науки є критичним. Потребують особливої підтримки освіта у сільській місцевості, навчання дітей з особливими потребами, постала необхідність докорінної зміни і оновлення матеріальної бази, комп'ютеризації навчальних закладів, упровадження інформаційних технологій, забезпечення сучасних підходів до підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Доктрина передбачає реалізацію важливого завдання — визначення фінансування освіти як пріоритетного напрямку державних видатків, ставить за мету досягнення таких обсягів фінансування освіти і науки, які б задовольняли потреби суспільства і особистості в якісній освіті.

Дослідження теоретичних засад розподілу фінансових ресурсів на освіту показало, що у законах, які регулюють діяльність у сфері освіти, і в Національній доктрині розвитку освіти значна увага приділяється розширенню сфери діяльності навчальних закладів, сприянню розвитку їх автономії та економічної самостійності, запровадження освітніх інновацій, інформаційних технологій; створення індустрії сучасних засобів навчання і виховання, повне забезпечення ними навчальних закладів; створення ринку освітніх послуг та його науково–методичного забезпечення; інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів.

Однак є недоліки у визначенні державних послуг у галузі права та напрямів використання коштів. Поглиблений аналіз динаміки державних видатків на освіту з 2002 року свідчить, що, незважаючи на щорічне збільшення бюджетного фінансування галузі внаслідок зростання ВВП, воно не забезпечує повністю потреб освіти, незадовільним є фінансування програм матеріального забезпечення навчальних закладів.

Освіта створює основу інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. У промислово розвинутих країнах видатки на освіту на всіх рівнях державного сектору, як правило, становлять

від 4,5 до 7 % ВВП. У країнах, які розвиваються, видатки на освіту коливаються від 2,5 до 7,5 % ВВП, що в середньому становить меншу частину ВВП порівняно з промислово розвинутими країнами. Державний сектор впливає на попит освітніх послуг за допомогою таких чинників, як надання студентам стипендій, субсидій і допомог через рішення, що стосуються оплати навчання, а також через загальну структуру регулювання приватної освіти.

Нормативно-правове регулювання надання освітніх послуг закладено у законах України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту».

Система основних показників розвитку освіти та їх розрахунок закладений у формульних розрахунках видатків на освіту [2, ст. 95, 13, 17], а саме:

- кількість дітей у дитячих дошкільних закладах;
- кількість учнів у денних загальноосвітніх школах;
- коригуючі коефіцієнти приведення кількості учнів міської, сільської, гірської місцевості, у мажоритетних школах та шахтарських містах;
- фінансові нормативи бюджетної забезпеченості;
- кількість населення та споживачів гарантованих послуг;
- соціально-економічні, демографічні, кліматичні, екологічні та інші особливості (з часу їх визначення) адміністративно-територіальних одиниць;
- кількість вихованців у дитячих будинках;
- кількість учнів професійно-технічних училищ;
- обсяг капітальних вкладень за рахунок усіх джерел фінансування, які спрямовують на розвиток освіти;
- обсяг державних капіталовкладень, призначених на розвиток освіти та інші.

Управління освітою в Україні здійснюється системою державних органів і органів місцевого самоврядування.

До органів управління освітою в Україні належать: Міністерство освіти і науки України; міністерства і відомства України, яким підпорядковані заклади освіти; Вища атестаційна комісія України; місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і підпорядковані їм органи управління освітою.

Центральним галузевим органом державного управління в галузі освіти є Міністерство освіти і науки України.

Міносвіти і науки України відповідно до покладених на нього завдань у сфері прогнозування і планування розвитку освіти, розробки організаційного та правового механізму її функціонування аналізує стан освіти, прогнозує її розвиток відповідно до потреб особистості, суспільства, держави; розробляє нормативно-правову основу функціонування системи освіти, здійснює експертизу проектів загальнодержавних, відомчих, інших рішень і програм у частині, що стосується освіти і науки, готує проекти законодавчих актів та урядових рішень; прогнозує та впорядковує структуру мережі державних навчально-виховних закладів; розробляє пропозиції щодо переліку спеціальностей, кваліфікацій, вчених звань та наукових ступенів; забезпечує виконання вузами, що перебувають в його управлінні, державного замовлення та договорів на підготовку спеціалістів, науково-педагогічних кадрів; розробляє положення про навчально-виховні заклади освіти.

Механізм бюджетного регулювання – це набір економічних методів, прийомів, нормативів і правових норм, дія яких націлене на реалізацію принципів бюджетного устрою країни і забезпечення їх взаємозв'язку і взаємодії.

Це досягається шляхом закріплення певного порядку руху фінансових потоків за рівнями бюджетної системи держави (напрямки цих потоків, пропорцій їх розподілу по рівнях бюджетної системи, цільового призначення тощо) та організації економічних відносин, що виникають з цього приводу, що й становить основу механізму бюджетного регулювання.

Через цього механізм здійснюється виконання регіональними органами влади і органами місцевого самоврядування своїх представницьких і виконавчих повноважень з дотриманням вимог формальної фінансової незалежності їх політики від вищих рівнів.

Фінансування закладів освіти, установ та організацій системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей народного господарства, державних підприємств і організацій, а також додаткових джерел фінансування.

Відповідно до Закону України «Про освіту» від 23.05.1991 №1060–XII [5, ст.61] держава має забезпечити бюджетні асигнування на освіту в розмірі не меншому 10 % НД, а також валютні асигнування на основну діяльність. Кошти закладів і установ освіти та науки, які повністю або

СОЦІАЛЬНО–ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

частково фінансуються з бюджету, отримані від здійснення або на здійснення діяльності, передбаченої їх статутними документами, не вважаються прибутком і не оподатковуються.

Починаючи з 2015 року внесено зміни до Бюджетного кодексу України та запроваджено освітню субвенцію та субвенцію на підготовку робітничих кадрів з державного бюджету місцевим бюджетам [2, ст. 1032–1033].

Порядок розподілу субвенції на підготовку робітничих кадрів та освітньої субвенції між місцевими бюджетами визначені відповідними статтями Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» [3, ст. 26–27].

Розрахунковий показник обсягу субвенції на підготовку робітничих кадрів та освітню субвенцію (крім резерву) визначається залежно від її загального обсягу, фінансового нормативу бюджетної забезпеченості одного учня, приведених контингентів учнів професійно–технічних навчальних закладів та інших навчальних закладів, які здійснюють підготовку робітничих кадрів, загальноосвітніх навчальних закладів та коригуючих коефіцієнтів.

У 2016 році відбулися новації у фінансуванні професійно–технічних навчальних закладів і відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» [4, ст. 27] та вимог Бюджетного кодексу України [2, ст. 89–90] видатки на фінансування професійно–технічних та інших навчальних закладів, які здійснюють підготовку робітничих кадрів, здійснюються з місцевих бюджетів міст обласного значення та обласних бюджетів.

За результатами динаміки видатків на освіту протягом 2014–2016 років можна зазначити, що фінансування освіти за рахунок коштів державного бюджету зменшилось з 30943,1 млн. грн. у 2014 році до 28677,9 млн. грн. у 2015 році (на 2265,2 млн. грн. або на 7,3%) та у 2016 році збільшилось порівняно з 2015 роком до 30158,7 млн. грн. на 1480,8 млн. грн. або на 5,3%.

Враховуючи структуру державного бюджету слід зазначити, що основна частина видатків державного бюджету на освіту фінансується за рахунок коштів загального фонду.

Так, частка його у загальній структурі державного бюджету на освіту в середньому складає 67% за три роки. При цьому найбільше фінансування освіти за рахунок коштів загального фонду державного бюджету відбулося у 2014 році на рівні 68,1%. А найменше фінансування освіти

за рахунок коштів загального фонду відбулося в 2016 році і становило 64,9%.

Аналіз структури видатків на освіту у зведеному бюджеті дозволяє визначити на які сфери освіти виділяються більші кошти. Як ми бачимо на табл. 1, основними сферами фінансування в освіті є– дошкільна освіта; загальносередня освіта та вища освіта. Найбільший показник – 43,5% спрямовується на фінансування загальної середньої освіти, що пояснюється обов'язковим забезпеченням державою кожного громадянина правом на безкоштовне отримання середньої освіти.

Друге місце по фінансуванню займає вища освіта, що пояснюється державними замовленнями на певні спеціальності, а також науковою діяльністю деяких університетів, які, в свою чергу, також виконують замовлення держави на наукові розробки.

Третє місце займають видатки на дошкільну освіту, що також мають важливий соціальний ефект для майбутнього покоління та формування суспільства.

Сучасне суспільство потребує від освітнянської сфери підготування молоді, здатної відповідати на виклики часу, компетентної та мобільної на сучасному ринку праці, яка має громадянську позицію, здійснює ефективну діяльність та саморозвивається. Водночас потребує якісних освітніх послуг. Однак без достатнього фінансування освітньої галузі, без належної матеріально–технічної бази освітніх закладів надання якісних освітніх послуг є неможливим. Тому, проблема фінансового забезпечення освітньої галузі є однією з болючих проблем освіти на сучасному етапі.

Головними напрямками у забезпеченні доступності високоякісної освіти (від дошкільної до вищої) для всіх громадян України незалежно від місця їх проживання відповідно до європейських стандартів освітньої системи є:

- продовження роботи з оптимізації мережі закладів освіти, культури, інших галузей бюджетної сфери, насамперед оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів із скороченням їх кількості (орієнтовно на 5 відсотків за рахунок об'єднання малокомплектних шкіл) та зменшення кількості вищих навчальних закладів з 802 до 317;
- переведення професійно–технічних навчальних закладів на завершення фінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів;
- розроблення середньострокового та довгострокового (на 25–30 років) прогнозу розвитку

Структура видатків на освіту за бюджетною класифікацією в зведеному бюджеті, %

	%
Дошкільна освіта	15,9
Загальна середня освіта	43,5
Професійно–технічна освіта	5,4
Вища освіта	27,1
Післядипломна освіта	0,8
Позашкільна освіта та заходи із позашкільної роботи з дітьми	4,2
Програми матеріального забезпечення навчальних закладів	0,2
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері освіти	0,6
Інші заклади та заходи у сфері освіти	2,3

Джерело: складено автором на основі звітних даних Державної казначейської служби України про виконання Державного бюджету України за 2014–2016 роки

освітньої галузі на підставі демографічних показників та тенденцій випуску вихованців дошкільних, учнів загальноосвітніх та професійно–технічних, студентів вищих навчальних закладів;

– формування показників державного замовлення на підготовку фахівців, науково–педагогічних та робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці та за галузевою ознакою.

Система освіти, яка пов'язана з реалізацією процесу поширення знань виступає найважливішим компонентом духовного життя. Вона охоплює діяльність реально сформованих суспільних інститутів, які здійснюють підготовку молоді до життя на основі отриманих знань в дошкільних дитячих установах, в середніх спеціальних, професійно–технічних і вищих навчальних закладах. Значення освіти в житті людини зростає, і тому вона не може обмежуватися лише періодом навчання. Нагальна потреба в постійному підвищенні рівня знань привела до появи такого цікавого феномену в суспільному житті, як безперервна освіта. Цей процес супроводжується пошуком нових форм і методів навчання, що сприяють правильному формуванню наукового світогляду, більш глибокому розумінню економічних, соціальних змін, що відбуваються.

Освіта є певна система навчальних і виховних закладів, що здійснюють різноманітні форми залучення їх досвідів в освоєнні багатств культури. Освіта інтегрує різні види навчальної і виховної діяльності, їх зміст в єдину соціальну систему, орієнтує їх на соціальне замовлення, на соціальні потреби людства. Серед соціальних інститутів суспільства сучасної цивілізації освіта займає одну з провідних позицій. Адже благо людини, становище культури та духовності в суспільстві, темпи економічного, науково–технічного, політичного

і соціального прогресу саме і залежать від якості і рівня освіти. Саме через це, забезпечення належного рівня освіти є вкрай значним завданням, що стоїть перед державними службовцями.

В Україні існує значна кількість законодавчих та нормативних актів, які регулюють здійснення освіти. Так, законодавчо закріплені питання, що стосуються освіти в цілому та по галузям. Визначаються порядок здійснення видатків на освіту з бюджетів, нормативи, відповідно до яких кошти спрямовуються на ті чи інші цілі. Також визначається порядок та обсяги оплати працівників освітньої сфери та обсяги стипендій.

Постійно здійснюється вдосконалення регулювання освіти відповідно до потреб суспільства та міжнародних вимог.

На сьогодні в Україні провадиться ряд державних цільових програм метою яких є покращення рівня освітніх послуг.

Пріоритетними напрямками в сфері освіти на 2018 рік є підвищення конкурентоспроможності української освіти, її інтеграція в єдиний європейський освітній простір.

У 2015 році Урядом розроблено ряд законодавчих актів, які удосконалюють та регулюють систему надання освітніх послуг. Так, прийнято Закон України «Про вищу освіту» [9], розроблено та подано на розгляд до Верховної ради України законопроекти «Про освіту», «Про професійну освіту».

У проекті базового Закону «Про освіту» передбачається тривалість навчання у школі 12 років. Ці 12 років поділені на початкову, базову середню та відокремлену старшу школу (профільну середню) з відповідною кількістю років навчання 4, 5 і 3.

Головною реформою у сфері регулювання розвитку загальної середньої освіти у 2016 ро–

СОЦІАЛЬНО–ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

ці є створення опорних шкіл, що передбачає забезпечення умов для рівного доступу до якісної освіти, підвищення якості освіти, ефективне використання наявних ресурсів, підвищення спроможності органів місцевого самоврядування.

Однією з ключових реформ у сфері бюджетного регулювання розвитку освіти є відміна державного замовлення на підготовку кадрів.

Запропонована МОН модель фінансування вищої освіти складається з чотирьох елементів. Перший ключовий елемент – це базове (блочне) фінансування ВНЗ. Другий – соціальний фонд. Третій – фонд розвитку (фонд капітальних видатків). Четвертий – фонд державної цільової підтримки.

Відповідно до базового або блочного фінансування вищий навчальний заклад отримуватиме 80% гарантованого фінансування від минулорічних коштів. Це надасть можливість університету планувати свою роботу на наступний рік. Решта 20% фінансування будуть розподілені за показниками результативності роботи ВНЗ.

Соціальний фонд дозволить відокремити фінансування роботи університетів від стипендій. Також будуть розділені академічні стипендії, за результатами навчання студентів, від соціальних. Завдання четвертого елементу нової моделі фінансування – фонду розвитку (капітальних видатків) – полягає у спрямуванні коштів на проекти розвитку університету, або на його капітальні інвестиції. Планується, що приватні вищі навчальні заклади теж можуть отримувати державне фінансування на студентів із числа найкращих абітурієнтів, якщо вони виявили бажання навчатися у приватному закладі.

На нашу думку, сьогодні вкрай необхідно знаходження можливостей державного фінансування не виробників освітніх послуг, а їх споживачів і створення механізму такого фінансування (насамперед в системі професійно–технічної та вищої освіти).

Найбільшу популярність серед зарубіжних спеціалістів одержали варіанти організації такої системи розподілення бюджетних коштів, що ґрунтуються на застосуванні освітнього чека (ваучера).

Запровадження системи таких чеків є, по суті, переходом від прямого до цільового надання державних субсидій споживачам освітніх послуг. Але механічне перенесення зарубіжного досвіду в цьому питанні неприпустиме.

Потребує детального вивчення питання введення цільового податку («шкільного податку»)

на фінансування вітчизняної освіти або виділення в рамках існуючих податків певної (гарантованої) частки податкових надходжень, які б цільовим чином спрямовувалися на фінансування цієї галузі майбутнього держави. Доцільно також ретельно вивчити питання щодо спрямування сум комунального податку і особливо податку з реклами на нестачу системи освіти. Досвід розвинених країн свідчить і про такі заходи.

Висновки

Реформа загальної освіти шляхом створення опорних шкіл забезпечить рівний доступ для якісної освіти у сільській місцевості.

В умовах ринкової економіки, коли приватні компанії становлять більшість на ринку праці, державне замовлення не відповідає запитам суспільства і потребам ринку праці. Нова модель фінансування вищої освіти забезпечить прозорість та ефективність використання бюджетних коштів, розширить свободи вищих навчальних закладів у розподілі грошей.

Планування кількості студентів має здійснюватися на основі демографічних прогнозів; має відбуватися узгодження мережі ВНЗ з потребами регіонів у фахівцях.

Фінансування видатків на підготовку робітничих кадрів у професійно–технічних навчальних закладах за рахунок коштів місцевих бюджетів призведе до ефективною оптимізації мережі, ефективного використання коштів, забезпечить реальну потребу фахівців на ринку праці з урахуванням соціально–економічного розвитку відповідного регіону.

Отже, завдання в освітній сфері на найближчу перспективу:

- підвищення якості освітніх послуг та ефективності освітньої системи;
- забезпечення доступності якісної освіти, спадкоємність рівнів освіти;
- оптимізація мережі навчальних закладів з урахуванням демографічних та економічних реалій.

Список використаних джерел

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. (із змінами та доповненнями).
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456–VI (із змінами та доповненнями у редакції від 26.01.2016 №937–VIII).
3. Закон України від 28.12.2014 №80–VIII «Про Державний бюджет України на 2015 рік».

4. Закон України від 25.12.2015 №928–VIII «Про Державний бюджет України на 2016 рік».

5. Закон України від 23.01.1991 №1060–XII «Про освіту».

6. Закон України від 13.05.1999 №651–XIV «Про загальну середню освіту».

7. Закон України від 11.07.2001 № 2628–III «Про дошкільну освіту».

8. Закон України від 13.05.1999 № 652–XIV»Про професійно–технічну освіту».

9. Закон України від 01.07.2014 № 1556–VII»Про вищу освіту».

ЗМІСТ

Макроекономічні аспекти сучасної економіки

ГОНЧАРЕНКО О.Г. Концептуалізація параметрів результативності діяльності кримінально–виконавчої системи.....	7
ГРИДЖУК Д.М. Формування банківського кризового менеджменту – основа системи фінансового планування банку	12
МАРИНІНА С.В. Брексіт: економічні дисбаланси прогнозованого виходу Великої Британії з Європейського Союзу	17
ПРЕДБОРСЬКИЙ В.А., ТАРАНЕНКО Ю.О. Козацькі реформи як репрезентант детінізаційного тренду сучасних суспільних реформ	23
ЖИХОР О.Б., БІЛЬСЬКА О.В., МЕДВЕДЄВ Д.О., ПОПОВ А.О. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банківської системи	32
СИДОРЕНКО І.В. Інформаційна інфраструктура міжнародного фондового ринку	36
СКВОРЦОВА С.Я. Бюджет у поняттєво–концептуальному контексті	42

Інноваційно–інвестиційна політика

МУСІЄНКО В.Д., ІВАНОВ І.Р. Перспективи оцінки соціально–економічного стану в умовах інноваційного розвитку України.....	49
---	----

Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності

БОВШ Л.А. Перспективи впровадження системи smart–house у формуванні концепту медичного плейсменту	57
МУСІЄНКО В.Д., БОГАЙЧУК А.І. Вплив конкурентних переваг на можливий прибуток підприємства	62
ІВАНЧЕНКО А.С., ЛЕВЧЕНКО Ю.Г. Стан та тенденції розвитку молочної промисловості в Україні	67
КОЛОДІЙЧУК А.В. Методологічний підхід до дослідження проблеми управління розвитком суб'єктів туристичного підприємництва в аграрній сфері.....	72
КУДРЕНКО Н.В., КОРОТЧЕНКО Ю.С. Особливості планування аудиту калькулювання собівартості продукції допоміжних виробництв як важливої складової аудиторської перевірки.....	77
ПОПРОЗМАН О.І. Удосконалення системи взаємодії рівнів управління підприємством.....	83
ЧОБАЛЬ Л.Ю. Формування інтегрованих маркетингових комунікацій підприємництва в сфері сільського аграрного туризму	88

Соціально–трудова проблеми

АТАЄВА О.А. Соціальна спрямованість перетворення методології економічних досліджень в Україні.....	93
ОСАДЧА О.А. Бюджетне регулювання розвитку освіти в Україні	98

Рецензії, коментарі, відгуки

Рецензія на монографію А.В. Бодюка «Фіскальна геологія»	105
---	-----